

Toelichting gunstige referentiewaarden voor Natura 2000-habitattypen en -soorten

Inleiding

Voor de beoordeling van de staat van instandhouding van habitattypen en soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) wordt gebruik gemaakt van gunstige referentiewaarden. Dit is conform de Europese richtsnoeren. Gunstige referentiewaarden (GRW's) zijn de kwantitatieve drempels waarboven de staat van instandhouding als gunstig kan worden beoordeeld voor de aspecten verspreidingsgebied, oppervlakte en populatiegrootte. In de tabellen hieronder staan de GRW's die LVVN hanteert voor oppervlakte (Gunstige Referentie Oppervlakte, GRO) van habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn (tabel 1) en voor populatieomvang (Gunstige Referentie Populatie, GRP) van soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn (tabel 2) en van vogelsoorten waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (tabel 3).

De GRP's voor soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn zijn afkomstig uit de adviezen voor gunstige referentiewaarden uit Kuiters et al. (2024)¹ en zijn door Wageningen Environmental Research (WEnR) op ecologische haalbaarheid beoordeeld in bouwsteendocumenten (waarin een advies voor een haalbaar doel voor 2050 is opgenomen). De GRP's voor vogels zijn afkomstig uit de bouwsteendocumenten van SOVON waarin ook de ecologische haalbaarheid² is beoordeeld. De methodiek is toegelicht in Vogels et al. (2024)³. De adviezen voor GRO's voor habitattypen zijn gebaseerd op de methode uit Bijlsma et al. (2014), die hernieuwd is toegepast in de bouwstenen (met voor een aantal habitattypen een aanpassing, zie Toelichting bouwstenen bijlage 4)⁴. Naar aanleiding van de Habitatrichtlijnrapportage 2025 heeft LVVN de gunstige referentie-oppervlakte met dezelfde methode opnieuw berekend. De methode (zie Bijlsma et al., 2014), zoals gebruikt in de bouwstenen, is daarbij toegepast met de meest recente gegevens over de actuele oppervlakte en over de oppervlakte bij inwerkingtreding van de Habitatrichtlijn (1994). In tabel 4 is de toegepaste berekening bij habitattypen te vinden.

GRW's zijn waarden die op ecologische en biologische overwegingen moeten worden bepaald, met de best beschikbare kennis en wetenschappelijke expertise. Omdat GRW's een inhoudelijke invulling geven aan de internationale natuurbeschermingsplicht om soorten en habitattypen in een gunstige staat van instandhouding te brengen en te houden, worden GRW's door LVVN vastgesteld. Daarmee is duidelijk wat de GRW's zijn die formeel voor Nederland gelden onder de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurherstelverordening. LVVN stelt hierbij alleen de GRW's vast waarvan is beoordeeld dat ze ecologisch haalbaar zijn in een periode van circa 25 jaar. De door kennisinstellingen geadviseerde referentiewaarden waarvan is beoordeeld dat deze (nog) niet ecologisch haalbaar zijn in 2050, worden nog niet vastgesteld. Voor deze habitattypen en soorten staan de GRW's aangegeven als 'nog te bepalen' (ntb). Er is een operator toegevoegd, om aan te duiden of de gunstige waarde waarschijnlijk groter (>) is dan de huidige oppervlakte of populatie, of ongeveer gelijk (=) is aan de huidige waarde. Reden om deze door kennisinstellingen geadviseerde referentiewaarden nog niet vast te stellen als formele Gunstige Referentie Oppervlakte (GRO) of Gunstige Referentie Populatie (GRP) die in de context van de Vogel- en Habitatrichtlijn moeten worden gebruikt, is dat het realiseren van een gunstige staat van instandhouding in de context van de VHR een resultaatverplichting is. Een gunstige referentiewaarde moet daarom in beginsel ook met maatregelen kunnen worden bereikt. Dit komt in de Europese richtsnoeren ook tot uitdrukking, doordat informatie over de ecologische potentie en klimaatverandering kan worden betrokken bij het bepalen van gunstige referentiewaarden. Omdat de ecologische potentie nu nog niet is betrokken bij de

¹ WOT-technical report 269, Kuiters, A.T., R.J. Bijlsma, J.A.M. Janssen & A.M. Schmidt (2024). Geactualiseerde gunstige referentiewaarden voor populatieomvang en verspreiding van soorten van Bijlage II van de Habitatrichtlijn. <https://edepot.wur.nl/680539>.

² <https://stats.sovon.nl/pub/publicaties?search=bouwsteen&auteur=&source=1&type=&year=2024&euring=>

³ Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels | Sovon Vogelonderzoek

⁴ <https://research.wur.nl/en/projects/add-bouwstenen-voor-een-strategisch-plan-n2000-bo-43-108-017/>

genoemde adviezen over gunstige referentiewaarden, wordt bij het vaststellen van gunstige referentiewaarden voor de VHR de *ecologische haalbaarheid* meegewogen. Dit gebeurt door alleen de GRW's vast te stellen waarvan ten behoeve van de landelijke doelen ook is beoordeeld dat ze ecologisch haalbaar zijn. De methodiek om gunstige referentiewaarden te bepalen zal tevens de komende jaren verder worden doorontwikkeld.

Tabel 1. Gunstige referentie-oppervlakte (GRO) Habitattypen

Habitatype code	Habitatype naam	GRO (ha)	Kwantificering landelijk doel oppervlakte (ha)
H110	Permanent overstroomde zandbanken		
H110A	Permanent overstroomde zandbanken (getijdengebied)	135.500	135.500
H110B	Permanent overstroomde zandbanken (Noordzeekustzone)	346.700	346.700
H110C	Permanent overstroomde zandbanken (Doggersbank)	435.600	435.600
H130	Estuaria	ntb (>)	uitbreiding
H140	Slik- en zandplaten		
H140A	Slik- en zandplaten (getijdengebied)	107.100	107.100
H140B	Slik- en zandplaten (Noordzee-kustzone)	4.900	4.900
H160	Grote baaien	34.300	34.300
H170	Riffen van open zee	91.100	91.100
H1310	Zilte pionierbegroeiingen	1.400	1.400
H1320	Slijkgrasvelden	520	520
H1330	Schorren en zilte graslanden		
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	9.600	9.600
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	400	400
H2110	Embryonale duinen	300 - 350 km hokken	300 - 350 km hokken
H2120	Witte duinen	2.400	2.400
H2130	*Grijze duinen	12.100	12.100
H2140	*Duinheiden met kraaihei	1.500	1.500
H2150	*Duinheiden met struikhei	230	230
H2160	Duindoornstruwelen	3.700	3.700
H2170	Kruipwilgstruwelen	440	440
H2180	Duinbossen	5.600	5.600
H2190	Vochtige duinvalleien		
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	280	280
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	1.200	1.200
H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	200	200
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	380	380
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	2.800	2.800
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	260	260
H2330	Zandverstuivingen	3.300	3.300
H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	ntb (>)	150^
H3130	Zwakgebufferde vennen	370	370
H3140	Kranswierwateren	7.900	7.900
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	2.200	2.200
H3160	Zure vennen	420	420
H3260	Beken en rivieren met waterplanten		
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkel)	ntb (>)	140^
H3260B	Beken en rivieren met waterplanten (fonteinkruiden)	65	65
H3270	Slikkige rivieroeveren	ntb (=)	behoud
H4010	Vochtige heiden		
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	ntb (>)	2.300^
H4010B	Vochtige heiden (laagveen)	170	170
H4030	Droge heiden	17.800	17.800
H5130	Jeneverbesstruwelen	180	180
H6110	*Pionierbegroeiingen op rotsbodem	ntb (>)	uitbreiding
H6120	*Stroomdalgraslanden	ntb (>)	uitbreiding
H6130	*Zinkweiden	ntb (>)	4.4^
H6210	*Kalkgraslanden	140	140
H6230	*Heischrale graslanden	ntb (>)	uitbreiding
H6410	Blauwgraslanden	ntb (>)	350^
H6430	Ruigten en zomen	1.600	1.600
H6510	Glanshaver- en vossenstaartheidoilanden		
H6510A	Glanshaver- en vossenstaartheidoilanden (glanshaver)	750	750

H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (vossenstaart)	860	860
H7110	*Actieve hoogvenen		
H7110A	*Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	ntb (>)	30^
H7110B	*Actieve hoogvenen (heideveentjes)	90	90
H7120	Herstellende hoogvenen	7.100	7.100
H7140	Overgangs- en trilvenen		
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilveen)	460	460
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietland)	1.400	1.400
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	260	260
H7210	*Galigaanmoerassen	60	60
H7220	*Kalktufbronnen	1,6	1,6
H7230	Kalkmoerassen	ntb (>)	20^
H9110	Veldbies-beukenbossen	390	390
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	7.600	7.600
H9160	Eiken-haagbeukenbossen	ntb (>)	uitbreiding
H9190	Oude eikenbossen	1.400	1.400
H91Do	*Hoogveenbossen	1.300	1.300
H91Eo	Vochtige alluviale bossen	4.800	4.800
H91Fo	Droge hardhoutooibossen	ntb (>)	uitbreiding

Toelichting bij tabel 1.

Habitattypen code: de code die in de Natura 2000- gebiedendatabase van de Europese Commissie bij het habitatype wordt vermeld. Ter onderscheiding van de codes voor de vogelsoorten heeft Nederland bij de habitattypen de letter “H” geplaatst voor de code van de Europese Commissie. In een aantal gevallen is het habitatype onderverdeeld in zogenaamde subtypen omdat het habitatype een grote ecologische variatie aan ecosystemen omvat. De subtypen zijn aangegeven met een aanvullende lettercode.

Habitatype naam: de verkorte Nederlandse naam van het habitatype of subtype staat aangegeven. Volgens de definitie in de Habitatrichtlijn heeft de Europese Unie voor een aantal habitattypen een bijzondere verantwoordelijkheid voor de instandhouding, omdat een belangrijk deel van hun natuurlijke verspreidingsgebied binnen de Europese Unie ligt. Deze ‘prioritaire’ habitattypen zijn in Bijlage I van de Habitatrichtlijn met een sterretje (*) gemerkt.

GRO: Gunstige Referentie Oppervlakte. Dit is de oppervlakte van een habitatype (meestal in hectares) die minimaal benodigd is voor een gunstige staat van instandhouding voor het aspect oppervlakte. In sommige gevallen was het nog niet mogelijk om een gunstige referentiewaarde vast te stellen. Dan staat hier ‘ntb’ om aan te geven dat de waarde *nog te bepalen* is. Er is een operator toegevoegd, om aan te duiden of de gunstige oppervlakte waarschijnlijk groter (>) is dan de huidige oppervlakte, of ongeveer gelijk (=) is aan de huidige oppervlakte.

Kwantificering landelijk doel oppervlakte: de opgave die Nederland op zich neemt vanuit de Habitatrichtlijn. In 2026 zijn vernieuwde landelijke doelen vastgesteld voor Natura 2000-habitattypen en -soorten.⁵ De landelijke doelen sluiten aan bij wat van het geadviseerde gunstige niveau maximaal ecologisch haalbaar is in 2050.

Een circumflex of ‘dakje’ (^) bij de kwantificering van het landelijk doel duidt de landelijk doelen aan die mogelijk nog niet overeenkomen met een gunstige staat voor het aspect oppervlakte. Als zo’n doel bereikt is, dan is er mogelijk nog een opgave voor de gunstige staat van instandhouding. Het landelijk doel is gelijkgesteld aan wat ecologisch maximaal haalbaar is in 2050. Daarmee wordt invulling gegeven aan de verplichting uit de VHR om naar beste vermogen toe te werken naar een gunstige staat van instandhouding. Hiermee is de opgave die Nederland vanuit de VHR op zich neemt, afgebakend tot dat wat ecologisch haalbaar is. Dit betekent dat Nederland voor deze soorten en habitattypen nog niet de gunstige staat nastreeft, maar een ‘zo gunstig mogelijke’ staat van instandhouding. Als zo’n doel is bereikt, is in ieder geval een nieuwe beoordeling van het landelijk doel nodig.

⁵ Vernieuwde landelijke doelen vastgesteld | natura 2000

Tabel 2. Gunstige referentie-populatie (GRP) Habitatrichtlijnsoorten bijlage II

Soort code	Soortnaam	Populatie-eenheid	GRP	Kwantificering landelijk doel populatie
H1014	Nauwe korfslak	km-hok	ntb	Duurzame populaties in hele Hollandse kustgebied, Waddeneilanden & Zuid-Limburg
H1016	Zeggekorfslak	km-hok	ntb	Duurzame populaties in West- en Noord-Nederland, Groningen, Twente en Limburg
H1037	Gaffellibel	ind	ntb	uitbreiding
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	km-hok	190	duurzame populaties in een verspreidingsgebied van 190 km-hokken
H1059	Pimpernelblauwtje	ind	5.000 - 10.000	een populatie van tenminste 7.500 in een verspreidingsgebied van tenminste 30 kilometerhokken
H1060	Grote vuurvliinder	ind	3.200	een populatie van tenminste 3.200 individuen in een verspreidingsgebied van tenminste 82 kilometerhokken
H1061	Donker pimpernelblauwtje	ind	5.000 - 10.000	een populatie van tenminste 7.500 in een verspreidingsgebied van tenminste 30 kilometerhokken
H1081	Brede geelgerande waterroofkever	ind	ntb (>)	Uitbreiding^
H1082	Gestreepte waterroofkever	km-hok	110	een populatie in een verspreidingsgebied van tenminste 110 kilometerhokken
H1083	Vliegend hert	km-hok	ntb (>)	duurzame populaties in vier kerngebieden
H1095	Zeeprik	ind	10.000	10.000
H1096	Beekprik	km-hok	ntb (>)	uitbreiding^
H1099	Rivierprik	ind	10.000	10.000
H1102	Elft	ind	ntb (>)	Uitbreiding
H1103	Fint	ind	10.000	10.000
H1106	Zalm	ind	ntb (>)	7.500^
H1145	Grote modderkruiper	km-hok	1.000	duurzame populaties in een verspreidingsgebied van tenminste 1.000 kilometerhokken
H1166	Kamsalamander	km-hok	1.000	duurzame populaties in een verspreidingsgebied van ten minste 1.000 kilometerhokken
H1193	Geelbuikvuurpad	ind	5.000	5.000
H1318	Meervleermuis (zomer)	ind	15.000	15.000
H1318	Meervleermuis (winter)	ind	750 - 1.500	1.100
H1321	Ingekorven vleermuis (zomer)	ind	1.850	1.900
H1324	Vale vleermuis (winter)	ind	40 - 50	250
H1337	Bever	ind	1.500	1.500
H1340	*Noordse woelmuis	ind	1.700.000	1.700.000
H1351	Bruinvis	ind	60.000	60.000
H1355	Otter	ind	400	400
H1364	Grijze zeehond	ind	1.000 - 5.000	3.000
H1365	Gewone zeehond	ind	2.000 - 5.000	3.500
H1387	Tonghaarmuts	km-hok	NA	uitbreiding
H1614	Kruipend moerasscherm	km-hok	20	duurzame populaties in een verspreidingsgebied van ten minste 20 kilometerhokken
H1831	Drijvende waterweegbree	km-hok	ntb (>)	duurzame populaties in een verspreidingsgebied van ten minste 240 kilometerhokken^
H1903	Groenknolorchis	ind	20.000 - 50.000	35.000 bloeiende exemplaren
H4056	Platte schijfhoorn	km-hok	430	duurzame populaties in een verspreidingsgebied van tenminste 430 kilometerhokken

H5315	Rivierdonderpad (was 1163)	km-hok	ntb (>)	Uitbreiding van het verspreidingsgebied met duurzame populaties^
H5325	Beekdonderpad (was 1163)	km-hok	70	duurzame populaties in ongeveer 70 kilometerhokken
H5339	Bittervoorn (was 1134)	km-hok	3.000	duurzame populaties in een verspreidingsgebied van 3.000 kilometerhokken
H6199	* Spaanse vlag (was 1078)	km-hok	ntb	Behoud
H6216	Geel schorpioenmos (was 1393)	km-hok	20 km-hokken	10 duurzame populaties in een verspreidingsgebied van 20 kilometerhokken
H6963	Kleine modderkruiper (was 1149)	km-hok	3.500	duurzame populaties in een verspreidingsgebied van tenminste 3.500 kilometerhokken

Toelichting bij tabel 2

Soort code: De code die in de Natura 2000-gebiedendatabase van de Europese Commissie bij de betreffende soort wordt vermeld. Ter onderscheiding van de codes voor de vogelsoorten heeft Nederland bij de habitatsoorten de letter "H" geplaatst voor de code van de Europese Commissie.

Soortnaam: Nederlandse naam van de soort. Europees prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangegeven. Volgens de definitie in de Habitatrichtlijn heeft de Europese Unie voor een aantal soorten een bijzondere verantwoordelijkheid voor de instandhouding, omdat een belangrijk deel van hun natuurlijke verspreidingsgebied binnen de Europese Unie ligt. Deze 'prioritaire' soorten zijn in Bijlage II van de Habitatrichtlijn met een sterretje (*) gemerkt.

GRP: Gunstige Referentie Populatie. Dit is de populatie van een soort die minimaal benodigd is voor een gunstige staat van instandhouding voor het aspect populatie. In sommige gevallen was het nog niet mogelijk om een gunstige referentiewaarde te bepalen. Dan staat hier 'ntb' om aan te geven dat de waarde nog te bepalen is; Er is waar mogelijk een operator toegevoegd, om aan te duiden of de gunstige populatieomvang waarschijnlijk groter (>) is dan de huidige populatieomvang, of ongeveer gelijk (=) is aan de huidige populatieomvang.

Kwantificering landelijk doel populatie: opgave die Nederland op zich neemt vanuit de Habitatrichtlijn. In 2026 zijn vernieuwde landelijke doelen vastgesteld voor Natura 2000-habitattypen en -soorten.⁶ De landelijke doelen sluiten aan bij wat van het geadviseerde gunstige niveau maximaal ecologisch haalbaar is in 2050.

Een circumflex of 'dakje' (^) bij de kwantificering van het landelijk doel duidt de landelijke doelen aan die mogelijk nog niet overeenkomen met een gunstige staat voor het aspect populatie. Als zo'n doel bereikt is, dan is er mogelijk nog een opgave voor de gunstige staat van instandhouding. Het landelijk doel is dan gelijkgesteld aan wat ecologisch maximaal haalbaar is in 2050. Daarmee wordt invulling gegeven aan de verplichting uit de VHR om naar beste vermogen toe te werken naar een gunstige staat van instandhouding. Hiermee is de opgave die Nederland vanuit de VHR op zich neemt, afgebakend tot dat wat ecologisch haalbaar is. Dit betekent dat Nederland voor deze soorten en habitattypen nog niet de gunstige staat nastreeft, maar een 'zo gunstig mogelijke' staat van instandhouding. Als zo'n doel is bereikt, is in ieder geval een nieuwe beoordeling van het landelijk doel nodig.

⁶ Vernieuwde landelijke doelen vastgesteld | natura 2000

Tabel 3. Gunstige referentie-populatie (GRP) Natura 2000-vogels

Soortcode	Soortnaam	Functie	Populatie-eenheid	Gunstige referentiewaarde populatie (GRP)	Kwantificering landelijk doel populatie
A001	Roodkeelduiker	n-brv	seizoensgemiddelde	1.600	1.600
A002	Parelduiker	n-brv	seizoensgemiddelde	18	18
A004	Dodaars	brv	broedparen	1.100	1.100
A004	Dodaars	n-brv	seizoensgemiddelde	2.800	2.800
A005	Fuut	n-brv	seizoensgemiddelde	23.000	23.000
A007	Kuifduiker	n-brv	seizoensgemiddelde	45	45
A008	Geoorde Fuut	brv	broedparen	290	290
A008	Geoorde Fuut	n-brv	seizoensgemiddelde	1.000	1.000
A016	Jan-van-gent	n-brv	seizoensgemiddelde	17.000	17.000
A017	Aalscholver	brv	broedparen	17.000	17.000
A017	Aalscholver	n-brv	seizoensgemiddelde	28.000	28.000
A021	Roerdomp	brv	broedparen	390	390
A022	Woudaap	brv	broedparen	ntb (>)	150^
A026	Kleine Zilverreiger	brv	broedparen	65	65
A026	Kleine Zilverreiger	n-brv	seizoensgemiddelde	400	400
A027	Grote Zilverreiger	brv	broedparen	320	320
A027	Grote Zilverreiger	n-brv	seizoensgemiddelde	5.500	5.500
A029	Purperreiger	brv	broedparen	810	810
A034	Lepelaar	brv	broedparen	920	920
A034	Lepelaar	n-brv	seizoensgemiddelde	850	850
A037	Kleine Zwaan	n-brv	seizoensgemiddelde	2.800	2.800
A038	Wilde Zwaan	n-brv	seizoensgemiddelde	900	900
A040	Kleine Rietgans	n-brv	seizoensgemiddelde	5.900	5.900
A041	Kolgans	n-brv	seizoensgemiddelde	220.000	220.000
A042	Dwerggans	n-brv	seizoensgemiddelde	33	33
A043	Gauwe Gans	n-brv	seizoensgemiddelde	120.000	120.000
A045	Brandgans	n-brv	seizoensgemiddelde	124.000	120.000
A046	Rotgans	n-brv	seizoensgemiddelde	42.000	42.000
A048	Bergeend	n-brv	seizoensgemiddelde	41.000	41.000
A050	Smient	n-brv	seizoensgemiddelde	490.000	490.000
A051	Krakeend	n-brv	seizoensgemiddelde	40.000	40.000
A052	Wintertaling	n-brv	seizoensgemiddelde	40.000	40.000
A053	Wilde Eend	n-brv	seizoensgemiddelde	400.000	400.000
A054	Pijlstaart	n-brv	seizoensgemiddelde	10.000	10.000
A056	Slobeend	n-brv	seizoensgemiddelde	16.000	16.000
A058	Krooneend	n-brv	seizoensgemiddelde	240	240
A059	Tafeleend	n-brv	seizoensgemiddelde	49.000	49.000
A061	Kuifeend	n-brv	seizoensgemiddelde	130.000	130.000
A062	Toppereend	n-brv	seizoensgemiddelde	ntb	21.000^
A063	Eider	brv	broedparen	ntb (>)	5.800^
A063	Eider	n-brv	smax (januari-aantal)	132.000	130.000

A065	Zwarte Zee-eend	n-brv	smax (januari-aantal)	ntb	52.000^
A067	Brilduiker	n-brv	seizoensgemiddelde	4.600	4.600
A068	Nonnetje	n-brv	seizoensgemiddelde	ntb (>)	1600^
A069	Middelste Zaagbek	n-brv	seizoensgemiddelde	3.000	3.000
A070	Grote Zaagbek	n-brv	seizoensgemiddelde	ntb (>)	3.400^
A072	Wespendief	brv	broedparen	400	400
A075	Zeearend	n-brv	seizoengemiddelde	60	60
A081	Bruine Kiekendief	brv	broedparen	1.100	1.100
A082	Blauwe Kiekendief	brv	broedparen	ntb (>)	30^
A084	Grauwe Kiekendief	brv	broedparen	ntb (>)	90^
A094	Visarend	n-brv	seizoensgemiddelde	22	22
A103	Slechtvalk	n-brv	seizoensgemiddelde	270	270
A107	Korhoen	brv	hanen	ntb (>)	40^
A119	Porseleinhoen	brv	broedparen	225	230
A122	Kwartelkoning	brv	broedparen	260	260
A125	Meerkoet	n-brv	seizoensgemiddelde	209.000	210.000
A127	Kraanvogel	n-brv	seizoensmaximum	260	260
A130	Scholekster	n-brv	seizoensgemiddelde	260.000	260.000
A132	Kluut	brv	broedparen	6.700	6.700
A132	Kluut	n-brv	seizoensgemiddelde	10.200	10.000
A137	Bontbekplevier	brv	broedparen	630	630
A137	Bontbekplevier	n-brv	seizoensgemiddelde	2.400	2.400
A138	Strandplevier	brv	broedparen	ntb (>)	500^
A138	Strandplevier	n-brv	seizoensgemiddelde	ntb (>)	100^
A140	Goudplevier	n-brv	seizoensgemiddelde	140.000	140.000
A141	Zilverplevier	n-brv	seizoensgemiddelde	17.000	17.000
A142	Kievit	n-brv	seizoensgemiddelde	230.000	230.000
A143	Kanoet	n-brv	seizoensgemiddelde	51.000	51.000
A144	Drieteenstrandloper	n-brv	seizoensgemiddelde	4.500	4.500
A147	Krombekstrandloper	n-brv	seizoensgemiddelde	380	380
A149	Bonte Strandloper	n-brv	seizoensgemiddelde	190.000	190.000
A151	Kemphaan	brv	broedparen	ntb (>)	50^
A151	Kemphaan	n-brv	seizoensgemiddelde	ntb (>)	3.700^
A153	Watersnip	brv	broedparen	4.500	4.500
A156	Grutto	brv	broedparen	ntb (>)	50.000^
A156	Grutto	n-brv	seizoensgemiddelde	15.000	15.000
A157	Rosse Grutto	n-brv	seizoensgemiddelde	42.000	42.000
A160	Wulp	n-brv	seizoensgemiddelde	86.000	86.000
A161	Zwarte Ruiter	n-brv	seizoensgemiddelde	ntb (>)	2.000^
A162	Tureluur	n-brv	seizoensgemiddelde	23.000	23.000
A164	Groenpootruiter	n-brv	seizoensgemiddelde	1.600	1.600
A169	Steenloper	n-brv	seizoensgemiddelde	6.100	6.100
A175	Grote Jager	n-brv	seizoensgemiddelde	190	190
A176	Zwartkopmeeuw	brv	broedparen	3.200	3.200
A177	Dwergmeeuw	n-brv	seizoensgemiddelde	14.000	14.000
A183	Kleine Mantelmeeuw	brv	broedparen	13.000	13.000

A187	Grote Mantelmeeuw	n-brv	seizoensgemiddelde	ntb (>)	11.000
A190	Reuzenstern	n-brv	seizoensmaximum	55	55
A191	Grote Stern	brv	broedparen	ntb	25.000^
A193	Visdief	brv	broedparen	29.000	29.000
A194	Noordse Stern	brv	broedparen	ntb (>)	1.100^
A195	Dwergstern	brv	broedparen	700	700
A197	Zwarte Stern	brv	broedparen	ntb (>)	2.800^
A197	Zwarte Stern	n-brv	seizoensmaximum	ntb (>)	30.000^
A199	Zeekoet	n-brv	seizoensgemiddelde	88.000	88.000
A200	Alk	n-brv	seizoensgemiddelde	65.000	65.000
A222	Velduil	brv	broedparen	140	140
A224	Nachtzwaluw	brv	broedparen	2.300	2.300
A229	Ijsvogel	brv	broedparen	450	450
A233	Draaihals	brv	broedparen	360	360
A236	Zwarte Specht	brv	broedparen	1.100	1.100
A246	Boomleeuwrik	brv	broedparen	3.600	3.600
A249	Oeverzwaluw	brv	broedparen	20.000	20.000
A255	Duinpieper	brv	broedparen	ntb (>)	20^
A272	Blauwborst	brv	broedparen	10.000	10.000
A275	Paapje	brv	broedparen	ntb	800^
A276	Roodborsttapuit	brv	broedparen	10.000	10.000
A277	Tapuit	brv	broedparen	ntb (>)	1.400^
A292	Snor	brv	broedparen	3.500	3.500
A295	Rietzanger	brv	broedparen	31.000	31.000
A298	Grote Karekiet	brv	broedparen	ntb (>)	350^
A338	Grauwe Klauwier	brv	broedparen	1.900	1.900
A701	Taigarietgans	n-brv	seizoensgemiddelde	ntb	80^
A702	Toendrarietgans	n-brv	seizoensgemiddelde	23.000	23.000

Toelichting bij tabel 3.

GRP: Gunstige Referentie Populatie. Dit is de populatie van een soort die minimaal nodig is voor een gunstige staat van instandhouding voor dat aspect. In sommige gevallen was het nog niet mogelijk om een gunstige referentiewaarde te bepalen. Dan staat hier 'ntb' om aan te geven dat de waarde nog te bepalen is; Er is waar mogelijk een operator toegevoegd, om aan te duiden of de gunstige oppervlakte waarschijnlijk groter (>) is dan de huidige oppervlakte, of ongeveer gelijk (=) is aan de huidige oppervlakte.

Functie: brv = broedvogel; n-brv = niet-broedvogel

Kwantificering vernieuwd landelijk doel populatie: opgave die Nederland op zich neemt vanuit de Vogelrichtlijn. In 2026 zijn vernieuwde landelijke doelen vastgesteld voor Natura 2000-habitattypen en -soorten.⁷ De landelijke doelen sluiten aan bij wat van het geadviseerde gunstige niveau maximaal ecologisch haalbaar is in 2050.

Een circumflex of 'dakje' (^) bij de kwantificering van het landelijk doel duidt de landelijk doelen aan die mogelijk nog niet overeenkomen met een gunstige staat. Als zo'n doel bereikt is, dan is er mogelijk nog een opgave voor de gunstige staat van instandhouding. Het landelijk doel is dan gelijkgesteld aan wat ecologisch maximaal haalbaar is in 2050. Daarmee wordt invulling gegeven aan de verplichting uit de VHR om naar beste vermogen toe te werken naar een gunstige staat van instandhouding. Hiermee is de opgave die Nederland vanuit de VHR op zich neemt, afgebakend tot dat wat ecologisch haalbaar is. Dit betekent dat Nederland voor deze soorten en habitattypen nog niet de gunstige staat nastreeft, maar een 'zo gunstig mogelijke' staat van instandhouding. Als zo'n doel is bereikt, is in ieder geval een nieuwe beoordeling van het landelijk doel nodig.

⁷ Vernieuwde landelijke doelen vastgesteld | natura 2000

Tabel 4. Toelichting berekening gunstige referentieoppervlakte Habitattypen

In de tabel hieronder staat weergegeven op welke manier de gunstige referentiewaarden die in bouwstenen zijn geadviseerd, met dezelfde methode opnieuw zijn gekwantificeerd aan de hand van de gegevens uit de rapportage van 2025.

- De GRO-formule is overgenomen uit de bouwstenen (zie bijlage 4 van Toelichting bij bouwstenen voor een overzicht), tenzij dit in de toelichting anders is aangegeven. Conform de methodiek van Bijlsma 2014⁸ en de bouwstenen vormt het niveau ten tijde van inwerkingtreding van de Habitatrictlijn de basis (hier aangegeven als 'DV, Directive Value; in Bijlsma 2014 was dit aangegeven als A, en in bouwstenen als To, omdat de (destijds) actuele waarde de beste schatting vormde voor DV). Hier is het niveau bij inwerkingtreding van de Habitatrictlijn (1994) aangegeven als DV, om expliciet te maken dat de GRO niet automatisch 'meegroeit' met de actuele ontwikkeling van een habitatype. In enkele gevallen is de actuele waarde (A) wel direct gebruikt (eenmalig). Als DV niet voldoende was voor een gunstige staat van instandhouding, is in Bijlsma 2014 beoordeeld hoeveel van het historisch verlies zou moeten worden hersteld. Het historische voorkomen is in de formule weergegeven met een "H".
- In de kolom 'GRO formule ingevuld' staat aangegeven welke cijfers zijn gebruikt om de GRO te berekenen. Veelal is de DV afgeleid uit de meest recente Habitatrictlijnrapportage (2025), rekening houdend met de trend. Met behulp van de huidige omvang uit de Habitatrictlijnrapportage en de trend tussen de inwerkingtreding van de Habitatrictlijn en 2025, is de DV ingeschat. In de kolom 'toelichting' staat aangegeven dat in enkele gevallen de DV-waarde op een andere manier is bepaald (bijvoorbeeld uit de kwelderartering van VEGWAD (onderdeel van MWTL) van 1994). Omdat de voorkomens van habitattypen in Nederland steeds nauwkeuriger in kaart worden gebracht, wordt steeds beter bekend hoeveel oppervlakte er in Nederland is, en dus ook (rekening houdend met de trend) hoeveel er waarschijnlijk was ten tijde van inwerkingtreding van de Habitatrictlijn. Daarbij is als volgt rekening gehouden met de trend: als de lange termijntrend sinds inwerkingtreding stabiel is, is de recent gemeten oppervlakte waarschijnlijk de meest nauwkeurige schatting van de oppervlakte bij inwerkingtreding. Bij een negatieve lange termijn trend was het niveau bij inwerkingtreding naar verwachting navenant hoger. In de adviezen voor de gunstige oppervlakte voor habitattypen in de bouwstenen zijn de gegevens over de omvang uit de Habitatrictlijnrapportage uit 2019 gebruikt. Omdat de gegevens in de rapportage van 2025 vaak gebaseerd zijn op betere karteringen, heeft LVVN deze gebruikt..
- Gemiddelde en afronding: de GRO-formule leidt in een aantal gevallen tot een bandbreedte. Omdat de GRO in het gebruik een zo concreet mogelijk getal moet zijn, is in die gevallen het gemiddelde genomen om tot de wetenschappelijk beste schatting te komen van waar het gunstige niveau ligt. Om schijnnaauwkeurigheid te voorkomen zijn de getallen afgerond: getallen boven de 1000 zijn afgerond op de dichtstbijzijnde 100-tallen; getallen boven de 100 zijn afgerond op de dichtstbijzijnde 10-tallen; getallen boven de 10 zijn afgerond op de dichtstbijzijnde 5-tallen.
- Inschatting haalbaarheid: in bouwstenen is de ecologische haalbaarheid van geadviseerde gunstige referentiewaarden beoordeeld met een analyse van knelpunten en hun oplosbaarheid met maatregelen. Er is daarbij een advies gegeven over een ecologisch haalbaar doel met het oog op 2050. In deze kolom staat aangegeven of de in de bouwsteen geadviseerde gunstige referentiewaarde als ecologisch haalbaar is beoordeeld (✓), of dat een ander niveau als haalbaar is geadviseerd.
- Kwantitatief haalbaar doel (afgerond): in deze kolom is het kwantitatieve landelijke doel voor de oppervlakte van habitattypen aangegeven. Deze komt overeen met de GRO indien deze als haalbaar is ingeschat, of met het niveau dat als ecologisch haalbaar is geadviseerd. In enkele gevallen wijkt het afgeronde getal enigszins af omdat voor de kwantificering van het landelijke doel is uitgegaan van een groeipercantage (in hele procenten of 5-tallen), waardoor het doel in hectares afgerond iets lager of hoger is dan de uitkomst uit de GRO-formule. De groeipercantages in de landelijke doelen leggen bij habitattypen meer nadruk op de mate van toename die nodig is, dan op het precieze doel in hectares, en geven daarmee een robuuster beeld van de mate van uitbreiding die nodig. De getallen zijn afgerond om schijnnaauwkeurigheid te voorkomen. Het gebruik van precieze getallen zou de indruk kunnen wekken dat de doelen op de vierkante meter nauwkeurig moeten worden gehaald, terwijl de oppervlaktes in doelen richtinggevend zijn bedoeld.

⁸ Bijlsma, R. J., Janssen, J. A. M., Weeda, E. J., & Schaminée, J. H. J. (2014). Gunstige referentiewaarden voor oppervlakte en verspreidingsgebied van Natura 2000 habitattypen in Nederland Wageningen UR, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-rapport 125. <https://edepot.wur.nl/342755>.

- De kolom GRO geeft de gunstige referentieoppervlakte. Dit is de oppervlakte van een habitatype (meestal in hectares) waarboven sprake is van een gunstige staat voor het aspect oppervlakte. In sommige gevallen was het nog niet mogelijk om een gunstige referentiewaarde vast te stellen. Dan staat hier 'ntb' om aan te geven dat de waarde nog te bepalen is; Er is een operator toegevoegd, om aan te duiden of de gunstige oppervlakte waarschijnlijk groter (>) is dan de huidige oppervlakte, of ongeveer gelijk (=) is aan de huidige oppervlakte.
- In de kolom 'toelichting' staat kort weergegeven welke redeneerlijn is gebruikt bij het toepassen van de GRO-formule, welke redeneerlijn is gebruikt om (waar relevant) tot een verdeling in subtypen te komen en wat de bron is voor de historische oppervlakte (H). Zo komt in een aantal gevallen de GRO overeen met de huidige oppervlakte, omdat de Natuurherstelverordening aangeeft dat de GRO ten minste bestaat uit de huidige oppervlakte (cf NHV).

Tabel 4. Toelichting berekening gunstige referentieoppervlakte Habitattypen

Habitatype code	Habitatype naam	GRO-formule	GRO-formule ingevuld	gemiddeld en afgerond	Inschatting haalbaarheid	kwantificering haalbaar doel (afgerond)	GRO (ha)	Toelichting
H1110	Permanent overstroomde zandbanken							
H1110A	Permanent overstroomde zandbanken (getijdengebied)	= DV	135.500		✓	135.500	135.500	DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV
H1110B	Permanent overstroomde zandbanken (Noordzeekustzone)	= DV	346.700		✓	346.700	346.700	DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV
H1110C	Permanent overstroomde zandbanken (Doggersbank)	= DV	435.600		✓	435.600	435.600	DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV
H1130	Estuaria						ntb (>)	Niet gekwantificeerd vanwege gebrek aan gegevens over potentie. Wel duidelijk dat er uitbreiding nodig is.
H1140	Slik- en zandplaten							DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV, geldt voor beide subtypen
H1140A	Slik- en zandplaten (getijdengebied)	=DV	107.100		✓	107.100	107.100	beide subtypen behoud oppervlakte
H1140B	Slik- en zandplaten (Noordzee-kustzone)	=DV	4.900		✓	4.900	4.900	beide subtypen behoud oppervlakte
H1160	Grote baaien	=DV	34.300		✓	34.300	34.300	DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV
H1170	Riffen van open zee	=DV	91.100		✓	91.100	91.100	DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV
H1310	Zilte pionierbegroeiingen	=DV	1.400		✓	1.400	1.400	DV was gunstig, trend fluctuerend. DV-waarde afkomstig uit VegWad kartering 1994.

H1320	Slijkgrasvelden	=DV	520		✓	520	520	DV was gunstig, trend fluctuerend. Waarde afkomstig uit VegWad kartering 1994.
H1330	Schorren en zilte graslanden							GRO formule uit Bijlsma 2014; alleen op subtype A toegepast omdat daarvoor cf Bouwsteen, uitbreiding nodig is; subtype B is gunstig en langjarig stabiel. DV waarden uit VegWad kartering 1994
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	=DV+(5 tot 10%)	8900+(445 tot 890)	9.600	✓	9.600	9.600	
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	=DV	400		✓	400	400	
H2110	Embryonale duinen	=DV	300 - 350 km hokken		✓	300 - 350 km hokken	300 - 350 km hokken	DV was gunstig, trend stabiel, huidige (fluctuerende) oppervlakte beste schatting DV
H2120	Witte duinen	=DV	2.400		✓	2.400	2.400	DV was gunstig, trend positief. DV waarde onbekend. Huidig als beste schatting en cf. NHV
H2130	*Grijze duinen	= DV+25%(H-DV)	11200+0,25(14000-11200)	11.900	✓	12.100	12.100	DV was ongunstig, trend negatief; GRO formule cf Bijlsma 2014, H en DV waarde afgeleid uit huidige omvang met gegevens uit bouwsteen en Bijlsma 2014. Door afronding groeipercentage komt landelijk doel kwantitatief op 12.100
H2140	*Duinheiden met kraaihei	= DV	1.500		✓	1.500	1.500	DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV
H2150	*Duinheiden met struikhei	= DV	230		✓	230	230	DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV
H2160	Duindoornstruwelen	= DV	3.700		✓	3.700	3.700	DV was gunstig; DV waarde uit bouwsteen
H2170	Kruipwilgstruwelen	= DV	440		✓	440	440	DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV
H2180	Duinbossen	= DV	5.600		✓	5.600	5.600	DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV
H2190	Vochtige duinvalleien	A=2-10% < FRA	1940/0,98 tot 1940/0,9	2.100	✓			DV was ongunstig, trend negatief; bouwsteen geeft geen kwantificering; daarom is voor GRO operator uit HR-rapportage gebruikt voor kwantificering (actueel is -2 tot -10% onder gunstig niveau). Toename komt ten goede aan subtype A en B (naar rato), omdat C en D al gunstige oppervlakte hebben.

H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	$=(\text{subA}/(\text{H2190-subC-subD})) * (\text{GRO-subC-subD})$	$(260/(1940-200-380)) * (2060-200-380)$	280	✓	280	280	Uitbreiding subtype naar rato (zonder subtype C en D)
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	$=(\text{subB}/(\text{H2190-subC-subD})) * (\text{GRO-subC-subD})$	$(1100/(1940-200-380)) * (2060-200-380)$	1.200	✓	1.200	1.200	Uitbreiding subtype naar rato (zonder subtype C en D)
H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	=A	200		✓	200	200	Huidige omvang subtype is gunstig
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	=A	380		✓	380	380	Huidige omvang subtype is gunstig
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	$A = 11-25\% < \text{FRA}$	2300/0,89 tot 2300/0,75	2.800	✓	2.800	2.800	DV was ongunstig, trend negatief; bouwsteen geeft geen kwantificering; daarom is voor GRO operator uit HR-rapportage gebruikt voor kwantificering (actueel is -11 tot -25% onder gunstig niveau).
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	=DV	260		✓	260	260	DV was gunstig; trend licht positief; huidige oppervlakte beste schatting voor DV en cf NHV
H2330	Zandverstuivingen	$A = 11-25\% < \text{FRA}$	2700/0,89 tot 2700/0,75	3.300	✓	3.300	3.300	DV was ongunstig, trend negatief; bouwsteen geeft geen kwantificering; daarom is voor GRO operator uit HR-rapportage gebruikt voor kwantificering (actueel is -11 tot -25% onder gunstig niveau).
H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	$=\text{DV} + 0,25 * (\text{H}-\text{DV})$	$75 + 0,25 * (424-75)$	160	X (matig ongunstig (90%) wel haalbaar)	150	ntb (>)	DV was ongunstig, trend negatief; maar niveau DV niet goed bekend. Daarom GRO-formule toegepast met actuele waarde als beste schatting cf bouwsteen (met lage drempel); H = 424 (Bijlsma 2014). Matig ongunstig haalbaar cf bouwsteen, dus 90%
H3130	Zwakgebufferde vennen	$\text{DV} + 5 \text{ tot } 10\% (\text{H}-\text{DV})$	$330 + (0,05 \text{ tot } 0,1) * (838-330)$	370	✓	370	370	DV was ongunstig, trend stabiel; GRO formule conform bouwsteen met huidige oppervlakte beste schatting voor DV; H= 838 (Bijlsma 2014)
H3140	Kranswierwateren	$=\text{DV} (\approx A = 2-10\% < \text{GRO})$	7400/0,98 tot 7400/0,9	7.900	✓	7.900	7.900	DV was gunstig, trend negatief. DV ligt dus hoger dan actuele oppervlakte, die cf HR rapportage 2-10% onder GRO ligt.
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	$A = 2-10\% < \text{FRA}$	2100/0,98 tot 2100/0,9	2.200	✓	2.200	2.200	DV was ongunstig, trend negatief; bouwsteen geeft geen kwantificering; daarom is voor GRO operator uit HR-rapportage gebruikt voor kwantificering (actueel is -2 tot -10% onder gunstig niveau).

H3160	Zure vennen	$A=10\% < FRA$	380/0,9	420	✓	420	420	DV was ongunstig, trend negatief. Actuele waarde ligt volgens operator HR rapportage 2-10% onder GRO; cf bouwsteen is GRO DV+ 10-25%(H-DV), maar DV waarde niet goed bekend. Daarom is GRO afgeleid uit actuele omvang en bovengrens van de operator (10%).
H3260	Beken en rivieren met waterplanten							
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkel)	$= 2 * DV$	$2 * 80$	160	X (matig ongunstig (90%) wel haalbaar)	140	ntb (>)	DV was ongunstig, trend negatief; maar DV waarde niet goed bekend. Bouwsteen adviseert verdubbeling als gunstig niveau, en matig ongunstig (dus 90%) daarvan als haalbaar.
H3260B	Beken en rivieren met waterplanten (fonteinkruiden)	$= DV$	63	65	✓	65	65	DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV
H3270	Slikkige rivieroever	$= A$			✓	behoud	ntb(=)	DV was ongunstig, trend positief, waardoor oppervlakte nu gunstig is beoordeeld. Huidige omvang is GRO ook cf. NHV, maar kwantitatief niet goed bekend.
H4010	Vochtige heiden							
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	$= DV + 10-25\%(H-DV)$	$1770 + (0,1 \text{ tot } 0,25) * (6200 - 1770)$	2.500	X (matig ongunstig (90%) wel haalbaar)	2.300	ntb (>)	DV was ongunstig, trend stabiel; GRO formule conform bouwsteen met huidige oppervlakte beste schatting voor DV; $H \approx 6200$ voor subtype A (Bijlsma 2014). Matig ongunstig (dus 90%) haalbaar cf bouwsteen.
H4010B	Vochtige heiden (laagveen)	$= DV$	172	170	✓	170	170	DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV
H4030	Droge heiden	$= DV + 10-25\%(H-DV)$	$15500 + (0,1 \text{ tot } 0,25) * (29000 - 15500)$	17.900	✓	17.800	17.800	DV was ongunstig; trend onbekend; huidige oppervlakte beste schatting voor DV in formule cf bouwsteen. $H \approx 29000$ ha (Bijlsma 2024). Door afronding groeipercantage komt landelijk doel kwantitatief op 17800
H5130	Jeneverbesstruwelen	$= DV$	177	180	✓	180	180	DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV
H6110	*Pionierbegroeiingen op rotsbodem					uitbreiding	ntb (>)	DV was ongunstig, trend onbekend; uitbreiding nodig maar huidige omvang onvoldoende bekend voor kwantificering
H6120	*Stroomdalgraslanden					uitbreiding	ntb (>)	DV was ongunstig, trend positief; forse uitbreiding nodig maar ecologisch haalbare GRO is nog niet kwantitatief bepaald (zie bouwsteen).

H6130	*Zinkweiden	max potentie	4 tot 8	6,4		4,4	4,4	Haalbaar doel cf bouwsteen
H6210	*Kalkgraslanden	= DV+75%-100%(H-DV)	$75+(0,75 \text{ tot } 1)*(150-75)$	140	✓	140	140	DV was ongunstig, trend is afname en toename; GRO formule conform bouwsteen met huidige oppervlakte beste schatting voor DV en H= 150 (Bijlsma 2014)
H6230	*Heischrale graslanden					uitbreiding	ntb (>)	DV was ongunstig, trend onbekend; forse uitbreiding nodig maar huidige omvang onvoldoende bekend voor kwantificering
H6410	Blauwgraslanden				A+75%	350	ntb (>)	DV ongunstig, trend onzeker; forse uitbreiding nodig maar GRO formule uit bouwsteen leidt niet tot haalbare kwantificering. Inschatting is dat 75% uitbreiding ecologisch haalbaar is.
H6430	Ruigten en zomen	=DV	1.550	1.600	✓	1.600	1.600	DV was gunstig, trend onbekend, huidige oppervlakte beste schatting DV
H6510	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden							
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	= DV+ 5-10%(H-DV)	$690+(0,05 \text{ tot } 0,1)*(1500-690)$	750	✓	750	750	DV was ongunstig, trend stabiel; GRO formule uit bouwsteen is toegepast met huidig als beste schatting DV en H = 1500 (Bijlsma 2014)
H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (vossenstaart)	= DV + 25-75%(H-DV)	$190+(0,25 \text{ tot } 0,75)*(1500-190)$	840	✓	860	860	DV was ongunstig, trend stabiel; GRO formule uit bouwsteen is toegepast met huidig als beste schatting DV en H = 1500 (Bijlsma 2014). Door afronding groeipercentage komt kwantitatief doel op 860.
H7110	*Actieve hoogvenen							
H7110A	*Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)					30	ntb (>)	DV ongunstig, trend stabiel; forse uitbreiding nodig maar GRO formule uit bouwsteen leidt niet tot kwantificering. Inschatting is dat 30 hectare ecologisch haalbaar is.
H7110B	*Actieve hoogvenen (heideveentjes)	=DV + 10%	$80+0,1*80$	90	✓	90	90	DV ongunstig, trend stabiel; GRO formule uit bouwsteen leidt niet tot kwantificering. Expert inschatting is dat 10% uitbreiding nodig is voor gunstige oppervlakte.
H7120	Herstellende hoogvenen	= DV	7.100	7.100	✓	7.100	7.100	DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV
H7140	Overgangs- en trilvenen	DV+10-25%*(H-DV)	$1580+(0,1 \text{ tot } 0,25)* (3290-1580)$	1.880				DV was ongunstig, huidige oppervlakte verschilt niet wezenlijk. GRO formule uit bouwsteen is toegepast met huidig als beste schatting van DV en H=3300 (Bijlsma 2014)

H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilveen)	=GRO-subB	=1880-1410	470	✓	460	460	Uitbreiding van het type komt geheel ten goede aan subtype A, omdat subtype B al gunstig is. Door afronding van groeipercentage komt kwantitatief doel op 460.
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietland)	= A	1.410	1.400	✓	1.400	1.400	Oppervlakte subtype is gunstig, dus behoud
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	= DV	260	260	✓	260	260	DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV
H7210	*Galigaanmoerassen	= DV	60	60	✓	60	60	DV was gunstig, trend positief. Precieze DV waarde onbekend. Huidig als beste schatting en cf. NHV
H7220	*Kalktufbronnen	= DV	2	2	✓	2	2	DV was gunstig, oppervlakte niet wezenlijk veranderd; huidige oppervlakte beste schatting DV
H7230	Kalkmoerassen				2* to	20	ntb (>)	DV ongunstig, trend onzeker; forse uitbreiding nodig maar GRO formule uit bouwsteen leidt niet tot haalbare kwantificering. Inschatting is dat verdubbeling To-waarde (ingeschat op 2* 9 = 18ha) ecologisch haalbaar is, zie bouwsteen. Met afronding van groeipercentage komt kwantitatieve doel op 20 ha
H9110	Veldbies-beukenbossen	=DV	390	390	✓	390	390	DV was gunstig, trend stabiel, huidige oppervlakte beste schatting DV
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	= DV + 0-10%	7200+0 tot 0,1*7200	7.600	✓	7.600	7.600	DV was ongunstig, trend stabiel; daarom huidige oppervlakte als beste schatting van DV. GRO formule uit bouwsteen is geconcretiseerd naar 0-10% (gemiddeld 5%) uitbreiding vanwege matig ongunstige staat.
H9160	Eiken-haagbeukenbossen	= DV + 0-10%			✓	uitbreiding	ntb (>)	DV was ongunstig, trend stabiel; daarom huidige oppervlakte als beste schatting van DV. GRO formule uit bouwsteen is geconcretiseerd naar 0-10% (gemiddeld 5%) uitbreiding vanwege matig ongunstige staat. Huidige omvang onvoldoende bekend voor kwantificering
H9190	Oude eikenbossen	= DV + 0-10%	1300+0 tot 0,1*1300	1.400	✓	1.400	1.400	DV was ongunstig, trend stabiel; daarom huidige oppervlakte als beste schatting van DV. GRO formule uit bouwsteen is geconcretiseerd naar 0-10% (gemiddeld 5%) uitbreiding vanwege matig ongunstige staat.

H91Do	*Hoogveenbossen	= DV + 0-10%	1200+0 tot 0,1*1200	1.300	✓	1.300	1.300	DV was ongunstig, trend stabiel; daarom huidige oppervlakte als beste schatting van DV. GRO formule uit bouwsteen is geconcretiseerd naar 0-10% (gemiddeld 5%) uitbreiding vanwege matig ongunstige staat.
H91Eo	Vochtige alluviale bossen	= DV + 0-10%	4600+0 tot 0,1*4600	4.800	✓	4.800	4.800	DV was ongunstig, trend onbekend; huidige oppervlakte als beste schatting van DV. GRO formule uit bouwsteen is geconcretiseerd naar 0-10% (gemiddeld 5%) uitbreiding vanwege matig ongunstige staat.
H91Fo	Droge hardhoutooibossen				✓	uitbreiding	ntb (>)	DV was ongunstig, trend positief; uitbreiding nodig, maar huidige omvang onvoldoende bekend voor kwantificering.

LVVN september 2026